

construccions de gran antigor o en terres de conreu a l'antiga: «paretons amb ciment i rastells (de pedra seca)» en els marges de l'Alta Vall d'Alzira; a les Fontetes de Cantres hi ha la Cova de l'Anella, i allà es veuen «paretjns de moros» Tavernes de Valldigna (1962). És versemblant, doncs, que vagi passar al cat. a tall de mossarabisme de sequiatge i de peça arqueològica. I notem també que si fos forma novadora catalana amb *-t* analògica, no s'explicaria bé el gènere masc. (no és *paretassa o *paretona); mentre que, com a descendent mossàrab directe del llatí, es fa natural tot, i en particular el manteniment excepcional del gènere masculí del ll. PARES. És també masculí un altre derivat *paredill, d'ús rural en terra de substrat mossàrab, però que no tinc gaire confirmat, potser en el sentit de 'mur, formant barana en un camí': «des de les cases de Biniatró un camí excellent, amb un curós paredill («sorgfältiger paredill»), per una clotada avall, condueix al Pla de Taló» (Arx. Ll. Salvador II, 83); manca en AlcM: i és que potser fou un terme d'ús més aviat local i avui ja poc recordat, car a Campanet em digueren que ells no ho diuen sinó només paredons o parets (1963). Un altre, encara, sembla ser *paretia*, també amb *-t*; i un altre poc corrent (potser el d'adjectiu aràbic), peculiar de Mallorca i Menorca (DAg., AlcM). *Paretana* 'heura' a Benavarri (Badia, *Contrib. al vocab. arag.*, 1948).

Paredament. Paredenc. Pareder. Paredot. Paretairie; pareter; pareteta; paretota. Emparedar; emparedat; emparedament; emparetar.

DERIVATS SAVIS: *Parietal; parietari*; i prefixat *parieto-* (DFa.). De *parietària* nom savi de la morella roquera és alteració *pataranya* (Tragó de Noguera) passant per **parietània*.

Pardina 'lloc on hi ha hagut una casa i ha quedat en ruïnes', mot propi fins avui dels nostres Pirineus occidentals, en particular les altes valls del Pallars i Ribagorça, però que s'havia estès molt més amplament, com ho mostra en especial la toponímia, i també els documents antics; sobretot en direcció a Lleida, Alt Segre i Gascunya, però molt particularment en els Pirineus aragonesos i gascons.

Paretana 'heura' a Benavarri (Badia, *Contrib. al Vocab. Arag.*, 1948).

Enlloc no resta tan viu com a Cardós i Vall Ferrera («lloc on hi ha hagut una casa i va ser tirada a terra» defineixen *pardina* a Àreu i Farrera) i a la Vall d'Aran, on esdevé *pardia* (car allà tot *-ina* passa normalment a *-ia*) definit 'ruïnes d'un edifici' (Coromines, *Voc. Ar.*, 92; BDC xxiii, 301; *Top. Hesp.* II, 122-3); segueix ben viu almenys fins a la Vall de Luixon: *pardió* «enclos libre dans une bâtisse ruinée» (*Bouts d. M.* xxix, 67), «pré sur l'emplacement d'une ancienne écurie» (Sarrieu, *RLR* XLVII, 488).

Cercant l'àrea fins a on n'arriba, cap a Migdia encara el trobem sovint a la Baixa Ribagorça: la *Pardina* de Pinsinyà, entre Lluçà i Castigaleu (també a Fraga, AlcM) en part conservant consciència del significat i del valor de nom comú (com ja ho mostra l'article), si bé tirant cap a topònim; en canvi manca ja tota cons-

ciència de tal mot cap al Sud de Lleida (vaig assegurar-me'n, p. ex. a Aitona, 1935). Com a NL té una àrea molt més ampla en català, cap a l'E., pels Pirineus i pre-Pirineus, com ho constatem en importants NLL del Ripollès i Lluçanès (*Pardines* doc. S. XII, PPujol, *DocVgÜrg.*, 5.2), en velles masies, bastantes d'altres comarques, i d'altres dites (*la*) *Pardinella*, a Ribagorça, Cerdanya, Ribes, Ripoll etc.

La documentació ens el mostra viu des de molt antic: *pardina*, doc. de 1159 en el *Cartulari* de Tavèrnoles (147, 13, context en la monografia de *Lleida de l'OnomCat.*). Es tracta sempre o quasi de paratges que han quedat abandonats, i pròxims a corrals, pletes o masos: Alins afronta amb Ainet de Besan a «lo cortal d'Espès, a una *pardina* que-y <h>a»; «les *perdines* vagans e renuntiaes»; l'afrontació d'Alins amb Àreu, a l'esquerra de la Noguera de V. Ferrera, i prop del trifini amb Norís, «passe per les *perdines*» a. 1518, *Spill de Castellbò* (62v^o, 47v^o, 62v^o); «mitat de una *pardina* e/o cortal en lo terme de dit lloc de Norís», a. 1709 (Capbreu de Castellarnau, f° 15).

Amb no menys antiguitat, i amb sentit sensiblement igual, ho trobem en zones occitanes i aragoneses ja no gaire pròximes: un *Mas de Pardinias* s'anomena en un doc. de c. 1190 de cap a Ste Eulalie de Cornús en el Roergue, i un Ugo de *Pardinias clergie* figura en doc. de 1195, de la zona de Milhau, en la mateixa regió (CBrunel, *Les plus anc. ch. en l. prov.*, 249.4, 288.30).

D'altra banda el mot es deu referir a un indret bastant pròxim a Saragossa, en el doc. més antic que conec del mot en forma romànica: «vendimus vobis una *pardina* que habemus in civitate Çesar Augusta, in barrio Sancta Maria, et habet infronctiones, illas casas de illo abbate de Pina et ---», a. 1146 (D'Albon, *Cartulaire du Temple*, p. 261). Ja Borao ens citava «el Hospital es hoy *pardina*» «por despoblado» i ja el 1152 la venda de «una *pardina* o patio para Hospital» referint-se probablement al mateix lloc, potser no gaire distant de Saragossa, puix que figuren en una història de la catedral de Saragossa: ara bé aquí *patio* té el sentit usual a l'Edat Mitjana de 'ermàs', 'erms aprofitats per a pastura'; i Borao defineix *pardina* com «yermo o sitio que en otro tiempo tuvo poblacion».

MzPi. (*Orig.*, 59, 329) citava un testimoni de *Pardinella* en un doc. de 943, de San Juan de la Peña, i un *Bardina* en un d'aragonès de 1024, que deu venir del mateix, puix que avui se cita *bardina* a Ainet de Guara (Kuhn, *RLiR* XI, 206): la *b-* potser és deguda a encreuament amb el quasi sinònim *borda*; si no s'ha d'explicar per arabitjació, vist que *Bartina*s es documenta a la zona de Sevilla c. 1100. I sembla haver-hi també un val. *bardinal*.

La zona d'Aragó on el mot ha restat més, és en les altes valls del Cinca i del Gállego, si bé també cap a Binéfar: Coll Altabás defineix «*monte redondo: pardina* o grande extensión de terreno que generalmente pertenece a un solo dueño»; el mapa Schrader posa *Pardinias* de Moleras, nom d'un llogaret encara habitat prop de Tella; i, no lluny d'allà, una *Pardina del Estrecho*, edifici espars. En el sol terme d'Ascara n'anota